

Sivistysvaliokunta

siv@eduskunta.fi

Asia: HE 30/2015 vp Hallituksen esitys eduskunnalle valtion talousarvioksi vuodelle 2016 / Valtion AV-tuotantotuki ja sen kehittäminen

Avain-ryhmä, joka on kotimaista elokuva-alaa edustava yhteenliittymä jossa ovat mukana kaikki keskeiset järjestöt, kiittää mahdollisuudesta lausua otsikkoasiassa. Ymmärtääksemme Avainta on pyydetty kommentoimaan erityisesti av-alan tuotantokannustimen luomista Suomeen, ja keskitymme siihen. Lopuksi kommentoimme lyhyesti myös av-kulttuurin hallinnollisten rakenteiden kehittämistä.

1. Yhteenveto

Elokuva- ja tv-tuotannoille tuotantokannustin kulttuurin edistämiseksi sekä luovien alojen elinkeinotoiminnan ja kulttuurin matkailullisen tuotteistamisen vahvistamiseksi

Kansainvälisen kilpailun mahdollistamiseksi ja kotimaisen tuotantokentän vahvistamiseksi Suomeen on luotava av-alan tuotantokannustin. Kannustimet ovat tärkeimpiä kriteereitä kun päätetään missä elokuva tai muu av-tuotanto kuvataan. Järjestelmä on käytössä lähes kaikissa muissa Euroopan maissa. Kannustimet ovat järjestelmä, jossa elokuva- ja muut av-tuotannot saavat osittaispalautuksia tekemistään hankinnoista siinä maassa, joka tarjoaa kannustimia. Suomessa käyttöön otettava kannustinjärjestelmä loisi uusia työpaikkoja av- ja palvelualoille, vahvistaisi kilpailukykyä ja toisi valtiolle verotuloja.

Av-kulttuurin hallinnollisten rakenteiden kehittäminen

Digitalisoitumisen aiheuttama murros elokuva- ja tv-tuotantojen rahoituksessa ja levityksessä on vähentänyt tuotantojen rahoitusta, ja uusia rahoitusmuotoja tarvitaan. Tuotantokannustin olisi yksi tärkeimmistä rahoitusta lisäävistä keinoista, ja sen luominen lisäisi myös yksityisten sijoittajien mukaan tuloa. Olemassa olevista rakenteista nykyisenkaltainen Suomen elokuvasäätiön kautta tapahtuva julkinen rahoitus on osoittanut toimivuutensa. Suuriin rakenteellisiin muutoksiin ei ole tarvetta, vaan SES:n tulisi jatkossakin olla säätiömuotoinen matalan byrokratian toimija.

2. Elokuva- ja tv-alan tuotantokannustin

Elokuva- ja muu audiovisuaalinen ala on erittäin työvoimavaltaista, ja se on luovista aloista työllistävin. Yhden pitkän elokuvan tuotanto työllistää suoraan jopa 350 henkilöä eri pituisiksi jaksoiksi ja välillisesti vielä enemmän; tekoprosessin eri vaiheissa käytetään runsaasti muiden toimialojen palveluita. Tuotantojen kustannuksista 70% on työvoimakustannuksia. Elokuva- ja tv-tuotannot vaikuttavat myös maabrändiin ja matkailun tuomiin elinkeino- ja verotuloihin. Tuotantojen tuomat hyödyt alueille ovat niin merkittäviä, että useissa maissa ympäri maailman on luotu erilaisia kannustimia houkuttelemaan tuotantoja. Euroopassa järjestelmä on 17 maassa.

Kaikissa kannustimen hyödyistä selvityksiä tehneissä maissa on raportoitu ainoastaan positiivisia kokonaistuloksia av-alalle ja kansantaloudelle.

Suomesta kannustinjärjestelmä puuttuu, minkä vuoksi tänne saadaan nyt vain murto-osa niistä elinkeino-, vienti-, matkailu- ja verotuloista, joita kilpailijamaat ovat onnistuneet saavuttamaan.

Suomi on kuitenkin todettu erittäin kiinnostavaksi kuvauspaikaksi sekä monipuolisten luonnonolosuhteiden että käytännön seikkojen vuoksi. Meillä on korkean tason kielitaitoisia ammattilaisia, edistynyttä teknologiaa, hyvät palvelut helposti saatavilla, turvallista, ja koko maassa hyvä infrastruktuuri jonka ansiosta tuotantoryhmien pääsy kuvauspaikoille on helppoa.

Kannustimen puuttuminen aiheuttaa kuitenkin sen, että kansainvälisiä tuotantoja ei saada tänne, ja kotimaisiakin elokuvia kuvataan enenevässä määrin muissa, kannustimia tarjoavissa maissa.

Suomeen tulisi siis luoda kannustinjärjestelmä. Tähän ehdotettava järjestelmä olisi n. 20% palautusprosentilla toimiva cash rebate-malli, missä tuottaja saisi Suomessa ostamistaan tavaroista ja palveluista palautusta 20%. Palautukset kanavoitaisiin Suomeen rekisteröidylle yhtiölle, eli kansainvälisissä tuotannoissa olisi mukana aina suomalainen yhteistuottaja. Järjestelmä olisi avoin sekä suomalaisille että kansainvälisille tuotannoille.

2.1. Hyödyt av-alalle

Kansainväliset tuotannot käyttävät kuvausmaissa aina paikallista alan työvoimaa, joten tuotantojen saaminen Suomeen tarjoaisi kotimaisille ammattilaisille mahdollisuuden työllistyä paremmin ympäri vuoden ja kehittää ammattitaitoaan. Merkittävien kansainvälisten tuotantojen myötä suomalaiset tekijät pääsisivät työskentelemään alan huippujen kanssa, mikä kasvattaisi osaamista ja näin parantaisi kilpailukykyämme.

Av-tuotantoyhtiöt voisivat kansainvälisten yhteistuotantojen myötä kasvattaa kansainvälisiä verkostojaan ja tuotantojen vientimahdollisuuksia. Merkittävänä hyötynä olisivat myös kotimaiset jälkituotantoyhtiöt, jotka ovat erittäin korkeatasoisia sekä osaamiseltaan että tekniikaltaan ja siksi herättävät kiinnostusta maailmalla, mutta menettävät työmahdollisuuksia kannustimien puuttuessa.

Koska Suomen kannustinjärjestelmä olisi avoin myös kotimaisille tuotannoille, se kasvattaisi tuotannon volyymia kun tuotannot olisi mahdollista tehdä suuremmilla budjeteilla. Tämä lisäisi yritysten kasvumahdollisuutta, työllisyyttä ja alalta syntyvää verokertymää. Suuremmalla budjetilla on mahdollista tehdä korkeatasoisempia tuotantoja joilla on entistä paremmat kaupalliset mahdollisuudet. Suomessa pitkien elokuvien keskibudjetti on 1,5 meur kun se esim. Tanskassa on 3,3 meur. Suuremmilla budjeteilla muissa pohjoismaissa on onnistuttu tuottamaan merkittäviä kansainvälisiä menestyksiä kuten draamasarja Silta ja Oscar-palkittu elokuva Kosto.

Tuotantokannustimen on sitä tarjoavissa maissa huomattu lisäävän myös yksityisten sijoittajien määrää tuotantojen rahoituksessa. Yksityiset sijoittajat ovat aivan viime aikoina alkaneet kiinnostua av-tuotantojen rahoituksesta Suomessakin, ja tuotantokannustin laskisi niiden mukaantulokynnystä myös täällä.

Digitalisoitumisen aiheuttamat muutokset ovat pienentäneet av-sisältöjen rahoitusta, ja uusien, SES:n tukimuotoja täydentävien rahoitusinstrumenttien kehittäminen on ratkaisevan tärkeää av-alan elinvoimaisuuden säilyttämiselle ja kasvattamiselle.

Edellä mainituilla tavoilla kannustinjärjestelmä vahvistaisi elokuva- ja audiovisuaalisen alan rakenteita ja edistäisi av-kulttuurin rahoituspohjan laajentamista, mitkä mainitaan tavoitteina Valtion budjettiesityksessä.

2.2. Hyödyt kansantaloudelle

Tuotantokannustin on valtion kannalta riskitön, koska palautukset myönnetään aina suhteessa maahan tulleeeseen rahaan. Tuotanto käyttää palveluita ja työvoimaa alueella tuotannon aikana ja tuottaa näin mm. verotuloja, ja palautukset maksetaan myöhemmin tuotannon valmistuttua, tarkan auditoinnin jälkeen. Kannustin on lisäksi itsensä rahoittava järjestelmä, koska sen generoima taloudellinen hyöty valtiolle on suurempi kuin tuotannoille maksettavat palautukset.

Tuotantokannustin hyödyttää av-alan lisäksi lukuisia muita toimialoja. Av-tuotannot käyttävät runsaasti erilaisia palveluita kuvauspaikoilla, mm. rakennus-, kuljetus-, majoitus- ja catering-palveluita. Esimerkiksi Hobitti –elokuva käytti Uudessa Seelannissa 93.000 hotelliyötä, 6.750 kotimaan lentoa ja 1.450.000\$ paikalliseen ruokaan, ja toi 16.000 työpäivää paikallisille näyttelijöille. Tuotannot luovat myös täysin uusia liiketoimintamahdollisuuksia paikallisille yrityksille ja kasvattavat näin verotuloja.

Euroopan maista esimerkiksi Englannissa lasketaan, että yksi kannustinpunta tuottaa 3,74 punttaa verotuloja valtiolle, ja Ranskassa lasketaan yhden kannustineuron tuovan 2,7 euroa verotuloja. Suomeen ehdotettavasta kannustinjärjestelmästä arvioidaan, että yksi kannustineuro tuo toisena vuonna 1,47 euroa ja kolmantena vuonna 1,84 euroa verotuloja.

Elokuva- ja tv-tuotannoilla on merkittäviä matkailuvaikutuksia, ja Visit Finland tukeekin tuotantokannustimen luomista Suomeen. Vuonna 2014 45 miljoonaa matkailijaa teki päätöksen matkakohteesta jonkin elokuvan tai tv-sarjan kuvauspaikan perusteella. Elokuvamatkailun vaikutukset ovat sekä taloudellisesti tuottavia että pitkäaikaisia. Esim. Englannissa elokuva- ja tv-sarjojen tuoma turismi lisäsi maan matkailutuloja vuonna 2014 198 miljoonalla eurolla.

Matkailun kasvun lisäksi elokuva- ja tv-tuotannoilla voidaan vaikuttaa maabrändiin hyvinkin paljon, ja siksikin on valitettavaa, että kannustimen puuttuessa suomalaisia, laajan kansainvälisen levityksen saavia elokuvia kuten Samuel L. Jacksonin tähdittämä Big Game kuvataan Suomen sijaan ulkomailla.

Elokuva- ja tv-tuotannot generoivat myös huomattavia kulttuurisia hyötyjä. Vahva av-tuotantokenttä varmistaa sen, että kotimaista kulttuuria, perinteitä ja ajankohtaisia aiheita tuodaan yleisön nähtäville elokuvien, tv-draaman ja dokumenttien muodossa kaikille saavutettavissa kanavissa, elokuvateatterissa, tv:ssä, dvd:llä ja verkossa. Lisäksi vahva av-kenttä tuo hyötyjä muille luoville sektoreille; tuotannot työllistävät myös muilla luovilla aloilla toimivia tekijöitä kuten lavastajat, puvustajat, muusikot, tanssijat, käsityöläiset, valokuvaajat, it-ammattilaiset ja markkinointialan ammattilaiset.

3. Av-kulttuurin hallinnollisten rakenteiden kehittäminen

Av-ala on digitalisaation aiheuttaman murroksen kourissa, ja toimintaympäristön muutoksen ymmärtäminen ja siinä oikella tavalla toimiminen siten, että rahat todella kohdentuvat av-kulttuuria tukevasti eivätkä häviä väärin kohteisiin on erittäin tärkeää.

Kotimaisen elokuvan katsojaluvut ovat olleet jo useana vuonna huippuluokkaa, ja tänä vuonna on jo ylitetty 2 miljoonan katsojan raja. Kaikista elokuvista kotimaisen elokuvan katsojaosuus on 30%, mikä on Euroopan korkeimpia. Voidaankin sanoa, että kotimaisen elokuvan taso on noussut huimasti 2000-luvun aikana, ja tämä tilanne on saavutettu elokuva-alan ja tuotantoja tukevien tahojen määrätietoisella ja hyvällä työllä.

Avain-ryhmä – elokuva-alan yhteenliittymä

Lausunto: HE 30/2015 vp Hallituksen esitys eduskunnalle valtion talousarvioksi vuodelle 2016 / Valtion AV-tuotantotuki ja sen kehittäminen

Elokuvan ja tv-draaman kotimaisia rahoittajia ovat pääsääntöisesti Suomen elokuvasäätiö (SES), tv-kanavat, yritysten omarahoitus ja elokuvien kohdalla myös levitysyhtiöt. Tuotantojen rahoituksesta alle puolet on SES:n tukea (Veikkausvoittovaroista). Nykyisenkaltaisen, pääasiassa SES:n kautta tapahtuva julkinen rahoitus on osoittanut toimivuutensa, eikä ala kannata hallinnollisten rakenteiden muutoksia jotka johtaisivat isompaan ja raskaampaan virastomuotoon. SES:n tulee jatkossakin olla säätiömuotoinen matalan byrokratian toimija.

Uusia rahoituskanavia kuitenkin tarvitaan. Kuten edellä todettiin, tuotantokannustinjärjestelmä olisi merkittävä lisäys rahoitusmuotoihin, ja se kasvattaisi myös yksityisten sijoittajien kiinnostusta. Myös Tekesin rahoitusinstrumentit olisi avattava av-tuotantoyhtiöiden ulottuville. Suomalaiset tuotannot ovat yhä useammin jo lähtökohtaisesti kansainvälisesti suuntautuneita, ja kansainvälisen rahoituksen ja vientitulojen merkitys on kasvanut huomattavasti. Tätä tulisi tukea suorien rahoitusinstrumenttien avulla sekä varmistamalla, että musiikkialan tavoin av-alalla säilyy oma kansainvälistymistä ja kasvua edistävä organisaatio, Favex.

Audiovisuaalinen ala on monissa maissa erittäin merkittävä osa taloutta, ja Avain-ryhmä toivoo, että myös suomalaiselle elokuva- ja tv-alalle alalle taattaisiin sen ansaitsemat mahdollisuudet kasvaa ja sen myötä osaltaan tuottaa Suomen tarvitsemaa työtä ja hyvinvointia.

Helsingissä, 13.10.2015

Avain-ryhmän puolesta

Sari Väänänen

Toiminnanjohtaja

Suomen elokuvatuottajien keskusliitto SEK

Avain-ryhmä on kotimaista elokuva- ja muuta av-alaa edustava yhteenliittymä jossa ovat mukana kaikki keskeiset järjestöt: Dokumenttikilta, Käsikirjoittajien kilta, Lavastus- ja Pukusuunnittelijat LP, Suomen audiovisuaalisen alan tuottajat Satu, Suomen elokuvaajien yhdistys F.S.C, Suomen Elokuvakontakti, Suomen Elokuvaohjaajaliitto SELO, Suomen Elokuvatuottajien Keskusliitto SEK, Suomen Elokuva- ja Mediatyöntekijät SET, Suomen Filmikamari, Suomen Näytelmäkirjailijat ja Käsikirjoittajat, Suomen Näyttelijäliitto, Teatteri- ja Mediatyöntekijöiden liitto TEME, FAVEX - Finnish Film & Audiovisual Export